

TAG UWCH – NEWYDD

1305N60-1

DYDD IAU, 6 MEHEFIN 2019 – PRYNHAWN

MATHEMATEG BELLACH – U2 uned 6
MECANEG BELLACH B

1 awr 45 munud

1305N601
01

DEUNYDDIAU YCHWANEGOL

Yn ogystal â'r papur arholiad hwn, bydd angen:

- llyfryn ateb 16 tudalen CBAC (pinc);
- Llyfryn Fformiwlâu;
- cyfrifiannell.

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Defnyddiwch inc neu feiro du.

Atebwch **bob** cwestiwn.

Cymerwch g fel 9.8 ms^{-2} .

Rhaid dangos gwaith cyfrifo digonol er mwyn egluro'r dull **mathemategol** sy'n cael ei ddefnyddio.

Mae'n bosibl na fydd atebion heb waith cyfrifo yn derbyn marciau llawn.

Os nad yw'r lefel o fanwl gywirdeb yn cael ei nodi yn y cwestiwn, dylech chi dalgrynnu atebion yn briodol.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

80 yw cyfanswm y marciau ar gyfer y papur hwn.

Mae nifer y marciau wedi'i nodi mewn cromfachau ar ddiwedd pob cwestiwn neu ran o gwestiwn.

Cofiwch fod angen Cymraeg da a chyflwyniad trefnus yn eich atebion.

Nodyn atgoffa: Rhaid dangos gwaith cyfrifo digonol er mwyn egluro'r dull **mathemategol** sy'n cael ei ddefnyddio.

1. Mae awyren fawr, mäs 360 o dunelli metrig, yn cychwyn o ddisymudedd ar ddechrau rhedfa (*runway*) syth lorweddol. Mae'r awyren yn cynhyrchu gwrthiad (*thrust*) cyson, 980 kN, ac mae'n profi (*experiences*) gwrthiant amrywiol i fudiant, maint $(80 + 0.1v^2)$ kN, lle v ms⁻¹ yw buanedd yr awyren ar ôl iddi deithio x metr.

(a) (i) Darganfyddwch y buanedd mocsimwm (mwyaf) mae'r awyren yn gallu ei gyrraedd.

(ii) Dangoswch fod v yn bodloni'r hafaliad differol

$$3600v \frac{dv}{dx} = 9000 - v^2. \quad [5]$$

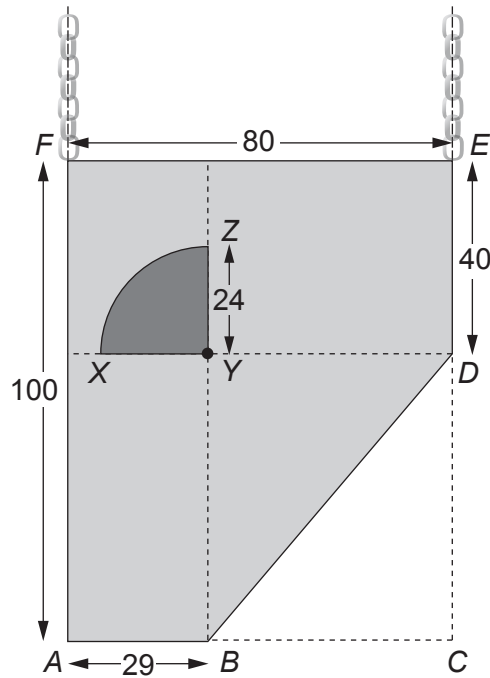
(b) Darganfyddwch fynegiad ar gyfer v^2 yn nhermau x . [7]

(c) O wybod bod yn rhaid i'r awyren gyrraedd buanedd o o leiaf 85 ms⁻¹ i esgyn (*take off*), darganfyddwch hyd minimwm (lleiaf) y rhedfa. [2]

(ch) Esboniwch pam na fydd yr awyren, yn ôl y model hwn, yn cyrraedd y buanedd rydych chi wedi ei ddarganfod yn (a)(i). [1]

2. Mae arwydd metel wedi'i ffurfio drwy **ddileu** triongl BCD o lamina petryal $ACEF$ sydd wedi'i wneud o ddefnydd unffurf, ac **ychwanegu** chwarter cylch XYZ , sydd wedi'i wneud o'r un defnydd unffurf, gyda gronyn ynghlwm wrth ei fertig yn Y . Mae'r arwydd wedi'i gynnal gan ddwy gadwyn ysgafn sy'n sefydlog yn E ac F .

Radiws y chwarter cylch yw 24 cm ac mae màs y gronyn yn Y yn hafal i hanner màs y triongl sydd wedi'i ddileu. Mae XD yn baralel i AC ac mae BZ yn baralel i AF . Mae'r dimensiynau, mewn cm, fel sydd i'w gweld yn y diagram isod.

- (a) Cyfrifwch bellter canol màs yr arwydd o

(i) AF ,

(ii) AC .

[11]

- (b) Mae'r cynhalydd (*support*) yn F yn dod yn rhydd fel bod yr arwydd yn hongian yn rhydd yn E ar un gadwyn yn unig. O wybod ei fod wedyn yn hongian mewn ecwilibriwm, cyfrifwch yr ongl mae EF yn ei gwneud â'r fertigol. [3]

TROWCH Y DUDALEN

3. Mae llinyn elastig ysgafn, sydd â hyd naturiol l m a modwlws elastigedd 14 N, yn hongian yn fertigol gyda'i ben (*end*) uchaf yn sefydlog a gronyn sydd â màs m kg ynghlwm wrth ei ben isaf. I ddechrau mae'r gronyn mewn ecwilibriwm ac mae angen anwybyddu gwrthiant aer.

- (a) Darganfyddwch, yn nhermau m , g ac l , estyniad, e , y llinyn pan mae'r gronyn mewn ecwilibriwm. [2]

Mae'r gronyn yn cael ei dynnu'n fertigol tuag i lawr bellter ychwanegol o'i safle ecwilibriwm ac mae'n cael ei ryddhau. Yn ei fudiant dilynol, mae'r llinyn yn aros yn dynn. Gadewch i x m ddynodi estyniad y llinyn o'r safle ecwilibriwm ar amser t s.

- (b) (i) Ysgrifennwch, yn nhermau x , m , g ac l , fynegiad ar gyfer y tyniant (tensiwn) yn y llinyn.
 (ii) Trwy hyn, dangoswch fod y gronyn yn symud â Mudiant Harmonig Syml sy'n bodloni'r hafaliad differol,

$$\frac{d^2x}{dt^2} = -\frac{14}{ml}x.$$

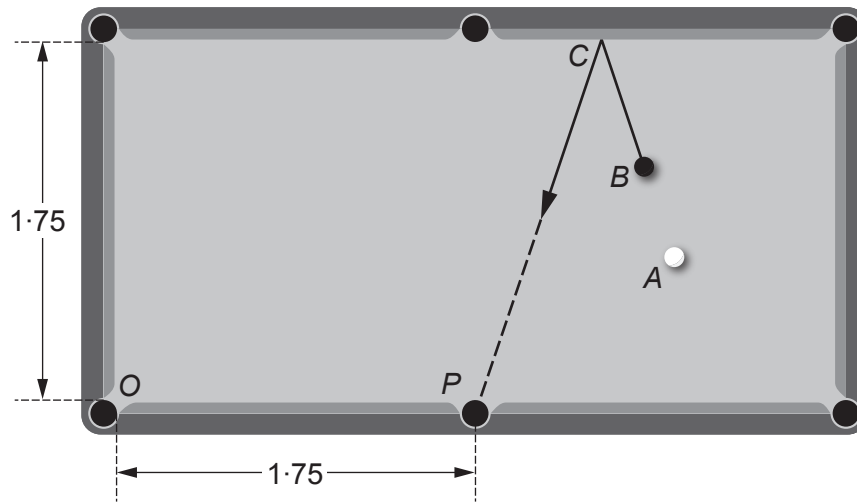
- (iii) Nodwch y pellter macsimwm (mwyaf) gallai'r gronyn gael ei dynnu'n fertigol tuag i lawr o'i safle ecwilibriwm a dal i symud â Mudiant Harmonig Syml. Rhowch reswm dros eich ateb. [6]

- (c) O wybod bod $m = 0.5$, $l = 0.7$ a bod y gronyn yn cael ei dynnu i'r safle lle mae $x = 0.2$ cyn cael ei ryddhau,

- (i) darganfyddwch fuanedd macsimwm (mwyaf) y gronyn,
 (ii) darganfyddwch yr amser mae'r gronyn yn ei gymryd i gyrraedd $x = 0.15$ am y tro cyntaf. [6]

4. Mae Ryan yn chwarae gêm o snwcer. Mae'r bwrdd llorweddol wedi'i foddelu fel y plân x - y llorweddol gyda'r pwynt O fel y tarddbwynt a fectorau uned sy'n baralel i'r echelin- x a'r echelin- y wedi'u dynodi gan $\mathbf{i}$ a $\mathbf{j}$ yn ôl eu trefn. Mae pob pêl ar y bwrdd â màs cyffredin o m kg. Mae'r bwrdd a'r pedair ochr, sy'n cael eu galw'n glustogau, wedi'u modelu fel arwynebau llyfn.

Mae dimensiynau'r bwrdd, mewn metrau, fel sydd i'w gweld yn y diagram.

I ddechrau, mae pob pêl yn arhosol (*stationary*). Mae Ryan yn taro'r bêl A fel ei bod hi'n gwrthdaro â'r bêl B . Cyn y gwrthdrawiad, cyflymder A yw $(-\mathbf{i} + 8\mathbf{j}) \text{ ms}^{-1}$ ac, ar ôl y gwrthdrawiad, ei chyflymder yw $(2\mathbf{i} + \mathbf{j}) \text{ ms}^{-1}$.

- (a) Dangoswch mai cyflymder y bêl B ar ôl y gwrthdrawiad yw $(-3\mathbf{i} + 7\mathbf{j}) \text{ ms}^{-1}$. [3]

Ar ôl y gwrthdrawiad â'r bêl A , mae'r bêl B yn taro'r glustog yn y pwynt C cyn adlamu (*rebouncing*) a symud tuag at y boced yn P . Mae'r glustog yn baralel i'r fector $\mathbf{i}$ a'r cyfernod adfer rhwng y glustog a'r bêl B yw $\frac{5}{7}$.

- (b) Cyfrifwch gyflymder y bêl B ar ôl yr ardrawiad (*impact*) â'r glustog. [3]

- (c) Darganfyddwch, yn nhermau m , beth yw maint yr ergyd (*impulse*) sy'n cael ei gweithredu ar bêl B gan y glustog yn C , gan nodi eich unedau yn glir. [3]

(ch) O wybod mai fector safle C yw $(x\mathbf{i} + 1.75\mathbf{j}) \text{ m}$,

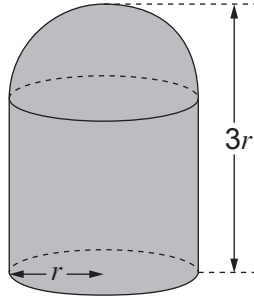
- (i) darganfyddwch yr amser mae'r bêl yn ei gymryd rhwng taro'r glustog yn C a mynd i mewn i'r boced yn P ,

- (ii) darganfyddwch werth x . [4]

- (d) Disgrifiwch un ffordd gallai'r model sydd wedi'i ddefnyddio gael ei fireinio/wella (*refined*). Esboniwch sut byddai eich mireinio yn effeithio ar eich ateb i (ch)(i). [2]

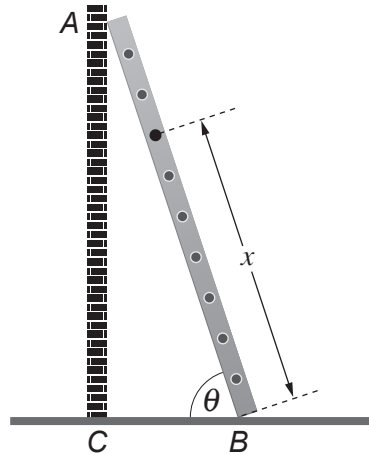
TROWCH Y DUDALEN

5. (a) Dangoswch, drwy integru, fod canol màs hemisffer solid unffurf sydd â radiws r ar bellter o $\frac{3r}{8}$ o wyneb y plân. [4]
- (b) Mae'r diagram yn dangos gwrthrych solid cyfansawdd sy'n cynnwys silindr crwn union unffurf (*uniform right circular cylinder*) wedi'i gapio gan hemisffer unffurf. Cyfanswm uchder y solid yw $3r$ cm, lle mae r yn cynrychioli radiws cyffredin yr hemisffer a'r silindr.

O wybod bod dwysedd yr hemisffer 50% yn fwy na dwysedd y silindr, darganfyddwch bellter canol màs y solid o'i sylfaen ar hyd yr echelin cymesuredd. [6]

6.

Mae ysgol unffurf AB , sydd â màs 10 kg a hyd 5 m , yn gorffwys gydag un pen (*end*) A yn erbyn wal lyfn fertigol a'r pen arall B ar dir garw llorweddol. Mae'r ysgol wedi'i goleddu (*inclined*) ar ongl θ i'r llorweddol. Mae menyw, màs 75 kg , yn sefyll ar yr ysgol fel bod ei phwysau'n gweithredu ar bellter $x\text{ m}$ o B .

- (a) Dangoswch fod y grym ffrithiant, F_N , rhwng yr ysgol a'r tir llorweddol yn cael ei roi gan

$$F = 5g \cot \theta (1 + 3x). \quad [5]$$

Am resymau diogelwch, mae wedi'i argymhell bod θ yn cael ei ddewis fel bod y gymhareb $CB:CA$ yn $1:4$.

- (b) Darganfyddwch werth lleiaf y cyfernod ffrithiant fel na fydd yr ysgol yn llithro pa mor uchel bynnag (*however high*) mae'r fenyw yn dringo. [6]
- (c) Nodwch un dybiaeth (*assumption*) fodelu rydych chi wedi ei gwneud yn eich datrysiad. [1]

DIWEDD Y PAPUR